

โครงการถอดบทเรียนและจัดทำสื่อเพื่อเผยแพร่

เรื่อง การดำเนินงานพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

1. ความเป็นมาของโครงการ

ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในประเทศไทยได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งจนเป็นที่ประจักษ์ ภายใต้การบริหารจัดการโดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) การดำเนินการดังกล่าวมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่จำเป็น มีคุณภาพ โดยใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ประเทศต่าง ๆ มีความสนใจที่จะศึกษาดูงานเกี่ยวกับระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหารและบุคลากรของ สปสช. เป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา สปสช. จึงจัดทำเอกสารเผยแพร่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการบรรยายแก่ผู้ศึกษาดูงาน เช่น เอกสารเรื่อง 1) ภาพรวมการดำเนินงานของ สปสช. 2) ระบบการจัดสรรและชดเชยค่าบริการ (Claim) 3) การบริการประชาชนและคุ้มครองสิทธิ (Call Center) และ 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Public Participation)

การจัดลำดับความสำคัญของเทคโนโลยีและมาตรการด้านสุขภาพและตัดสินใจนำเข้าสู่ชุดสิทธิประโยชน์ ที่ครอบคลุมบริการสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาล และฟื้นฟูสมรรถภาพ สำหรับประชาชนทุกกลุ่ม เป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสนใจจากทั้งผู้มาศึกษาดูงานและผู้สนใจสืบค้นข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์ของระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้รับการบันทึกและรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ และใช้ประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP) ร่วมกับ สปสช. จะดำเนินโครงการถอดบทเรียนและจัดทำเอกสารในเรื่องนี้ขึ้น โดยรวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับผู้สนใจทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้เข้าใจระบบกระบวนการ บทบาทของหน่วยงานที่รับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในขั้นตอนต่างๆ รวมถึงจุดแข็งและความท้าทายในบริบทของการพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในประเทศกำลังพัฒนา

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 2.1 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบ กระบวนการ รวมทั้งบทบาทของหน่วยงานที่รับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
- 2.2 เพื่อจัดทำสื่อสำหรับเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เรื่อง การพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติให้แก่ผู้สนใจ

3. เป้าหมายการดำเนินงาน

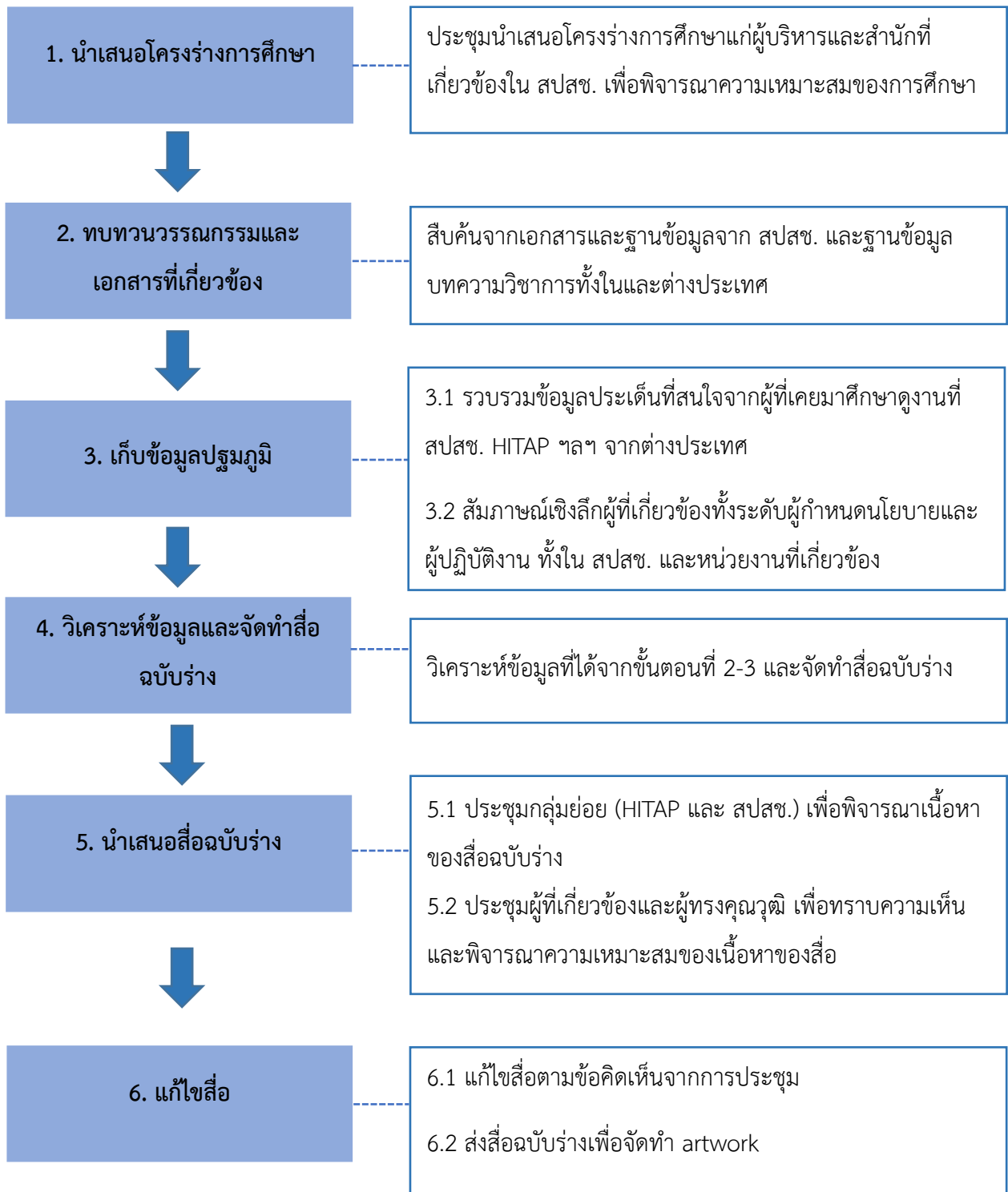
โครงการนี้จะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบ กระบวนการ รวมทั้งบทบาทของหน่วยงานที่รับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและจัดทำสื่อสำหรับเผยแพร่บนเว็บไซต์ของ สปสช. และใช้ในการนำเสนอให้กับผู้ที่มาศึกษาดูงานและผู้สนใจทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

4. วิธีดำเนินงาน

โครงการนี้มีขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด 6 ขั้นตอน (รูปที่ 1) ได้แก่

- 1) การนำเสนอโครงร่างของโครงการเพื่อขอทราบความคิดเห็นจากตัวแทน สปสช. และผู้ทรงคุณวุฒิ
- 2) การรวบรวมข้อมูลด้วยการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- 3) การเก็บข้อมูลปฐมภูมิโดยจะมีการรวบรวมประเด็นที่สนใจจากผู้ที่เคยมาศึกษาดูงานที่ สปสช. HITAP และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำสื่อฉบับร่างโดยมีเนื้อหาเป็นข้อความ รูปภาพ และตาราง ตามความเหมาะสม
- 5) การนำเสนอสื่อฉบับร่าง โดยจะมีทั้งหมด 2 การประชุม ได้แก่ ประชุมกลุ่มย่อยระหว่าง สปสช. และ HITAP เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาเบื้องต้น และจัดประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทราบความเห็นและเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา
- 6) การจัดทำสื่อฉบับสมบูรณ์ โดย HITAP จะแก้ไขสื่อตามความเห็นในที่ประชุม และส่งสื่อฉบับร่างที่ได้รับการแก้ไขแล้วให้สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อจัดทำ artwork และปรับแก้จนได้ฉบับสมบูรณ์ และจัดทำสื่อ online interactive learning tool

หมายเหตุ : เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2562 HITAP ได้ประชุมหารือกับ สปสช. เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการดำเนินโครงการ รวมทั้งประเด็นที่ควรครอบคลุมอยู่ในเนื้อหาของสื่อที่จะจัดทำขึ้น และในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 HITAP ได้จัดประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาโครงร่าง (outline) ของสื่อ จากการประชุมทั้ง 2 ครั้ง HITAP ได้ปรับแก้โครงร่างตามข้อเสนอแนะในที่ประชุมเพื่อให้ได้เนื้อหาที่เป็นประโยชน์และครอบคลุมประเด็นที่สำคัญ ดังแสดงในภาคผนวก

รูปที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

5. ผลผลิตของโครงการ

- 1) สื่อภาษาไทยฉบับร่างเพื่อให้สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ดำเนินการผลิตต่อไป
- 2) สื่อประสมเชิงโต้ตอบในระบบออนไลน์ (online interactive learning tool) ภาษาอังกฤษ

6. ระยะเวลาในการดำเนินงาน 6 เดือน (180 วัน) โดยมีแผนการดำเนินงาน ดังนี้

หมายเหตุ: ระยะเวลาในการดำเนินงานให้นับวันที่ลงนามในสัญญาเป็นวันที่ 1 ของเดือนที่ 1 โดยระยะเวลาในการดำเนินงานจะสิ้นสุดใน 6 เดือนนับแต่วันที่ลงนาม หรือวันที่ 31 สิงหาคม 2563 โดยยึดวันที่ช้ากว่าเป็นสำคัญ

กิจกรรม	เดือนที่					
	1	2	3	4	5	6
1. ประชุมเพื่อนำเสนอโครงร่างการศึกษาต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง (รูปแบบการศึกษา เครื่องมือ แผนการดำเนินงาน)						
2. ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษา						
3. รวบรวมประเด็นที่สนใจจากผู้ที่เคยมาศึกษาดูงานที่ สปสช. HITAP และหน่วยงานอื่นๆ จากต่างประเทศ						
4. เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง						
5. วิเคราะห์ข้อมูล ในข้อ 2-4						
6. จัดทำสื่อฉบับร่าง						
7. ประชุมกลุ่มย่อยระหว่าง สปสช. และ HITAP เพื่อพิจารณาเนื้อหาของสื่อฉบับร่าง						
8. ประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทราบความเห็นและพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาของสื่อ						
9. แก้ไขสื่อตามความเห็นจากการประชุม						

7. ผู้ดำเนินโครงการ

7.1 หัวหน้าโครงการ

- 1) ผศ. ดร.วรรณฤดี อิศรานุวัฒน์ชัย
- 2) นายदनัย ชินคำ

7.2 ผู้ร่วมดำเนินโครงการ

- 1) ภาณุเบญจรินทร์ สันตติวงศ์ไชย
- 2) นางสาวอกนิษฐา พูนชัย
- 3) นางสาวชลธิชา จันทร์แจ่ม
- 4) Miss Saudamini Vishwanath Dabak
- 5) Miss Rachel Archer
- 6) นายจารุตม์ เขตจำนนต์
- 7) นางสาวชนิดา เอกอัครรุ่งโรจน์

7.3 ที่ปรึกษาโครงการ

- 1) ดร. ภาณุ.ศรีเพ็ญ ตันติเวสส
- 2) ดร. นพ.ยศ ตีระวัฒนานนท์

7.4 ผู้ทรงคุณวุฒิ

- 1) นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ
- 2) นพ.วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร
- 3) ดร.วัลย์พร พัชรนฤมล
- 4) รศ. พญ.ประสพศรี อึ้งถาวร
- 5) นพ.วิชัย โชควิวัฒน์
- 6) ดร. นพ.ภูษิต ประคองสาย

8. หน่วยงานที่ดำเนินงานโครงการ

โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP)

โครงร่าง (Outline)

โครงการถอดบทเรียนและจัดทำสื่อเพื่อเผยแพร่ เรื่อง การดำเนินงานพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (Development of the health benefit package for Universal Coverage Scheme in Thailand)

1. คำถามและอุปสรรคในการพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (Common questions and challenges in the development of health benefit package for Universal Coverage Scheme in Thailand)
2. ระบบหลักประกันสุขภาพของประเทศไทยก่อนมีกระบวนการพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (public health insurance before development of the health benefit package in Thailand)
  - a. เหตุการณ์ในอดีตที่สำคัญ (Key milestone of history) รวมทั้ง:
    - i. ทำไมต้องมี benefit package (why we need benefit package?)
    - ii. วัตถุประสงค์ของ benefit package (aim of benefit package)
    - iii. ปัจจัยที่ริเริ่มทำให้เกิด benefit package เช่น นโยบายของนักการเมือง ปัญหาการเข้าถึง/ไม่เข้าถึงระบบบริการ (why benefit package was launched in Thailand? what were issues behind e.g. political commitment, inaccessible health care services?)
3. พัฒนาการของ health benefit package และประเด็นที่สำคัญในประเทศไทย (development of health benefit package including important topics to consider in Thailand)
  - a. ช่องทางสำหรับการเสนอเทคโนโลยีและบริการสุขภาพเพื่อพัฒนาสิทธิประโยชน์ (เช่น green channel, การรับฟังความเห็น) (Channels for proposing technologies and services to benefit package (e.g. green channel, public hearing))
  - b. กระบวนการพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์ (development process of health benefit package)
    - i. การจัดลำดับความสำคัญ การเสนอและการคัดเลือกหัวข้อปัญหาหรือเทคโนโลยีด้านสุขภาพ (Prioritization of health topics including topic nomination and selection process)
    - ii. การประเมินหัวข้อปัญหาและ/หรือเทคโนโลยีด้านสุขภาพโดยใช้ HTA (health technology assessment)

- iii. การนำเสนอผลการศึกษาหรือผลการประเมินต่อผู้กำหนดนโยบายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (appraisals and presentation of assessment findings to policy makers)
- iv. การตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบาย (decision-making by policy makers)
- v. เกณฑ์ที่ใช้ (criteria)
  - เกณฑ์การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (prioritization criteria to include health topics/problems for technology assessment)
  - เกณฑ์การตัดสินใจ (decision-making criteria to include health interventions in benefit package)
- c. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละกระบวนการ (stakeholders participation in each development process)
- d. การพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติและการพัฒนา benefit package (relationship/association between the development of Benefit Package and National List of Essential Medicine)
- e. Benefit package สำหรับกรณีพิเศษ (health benefit package for special case)
  - i. Comprehensive package with a negative list
  - ii. Explicit positive list of national essential medicines
  - iii. High cost interventions
- f. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (outcomes occurred in each development period)
  - i. ประโยชน์ของผู้รับบริการ (beneficiary/patient perspective)
    - 1) ด้านการเข้าถึงบริการ (accessibility of health care services)
    - 2) ด้านงบประมาณ (budget e.g. out of pocket expenditure on health)
    - 3) ด้านคุณภาพและประสิทธิภาพของการรับบริการ (quality and effectiveness of health care services)
  - ii. ประโยชน์ของผู้จ่ายค่าบริการ (payer perspective e.g. NHSO)
  - iii. ประโยชน์ของผู้ให้บริการ (provider perspective e.g. MoPH, hospitals)
- g. กรณีศึกษาที่สำคัญ (importance 1-2 case studies) ซึ่งจะเสนอคู่ขนานกับรายละเอียดข้อที่ a. – f.
  - i. การสนับสนุนการบำบัดทดแทนไตในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ: การสนับสนุนน้ำยาล้างไตทางช่องท้องแก่ผู้ป่วยโรคไตระยะสุดท้าย (PD First Policy of patients with end-stage renal disease)
  - ii. การเพิ่มสิทธิประโยชน์ในการตรวจคัดกรองและตรวจยืนยันไวรัสตับอักเสบบี ในผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์และผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี

4. การบริหารจัดการและรูปแบบการดำเนินงาน benefit package ในปัจจุบัน (management and operating system of benefit package)
  - a. ระบบการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (ประเภทกองทุน การบริหารจัดการ) (types of public health insurance schemes and management system in Thailand)
  - b. ระบบการเบิกจ่ายชดเชยค่าบริการ (reimbursement system)
  - c. การติดตามประเมินผล (ใครเป็นผู้ติดตาม ติดตามผ่านช่องทางใด) (M&E of benefit package by whom and how)
5. บทเรียนสำคัญสำหรับประเทศอื่นๆ Key lessons for other countries ("do's and don'ts") of each development period, strengths, and challenges such as priority setting of interventions for rare diseases and health promotion, systematic approaches for assessment of social and ethical implications, sustainability of NHSO
6. บทสรุป (summary and take-home messages)